

Idræt og lovgivning: Ansvar, tilsyn og rammer

Idrætsfaget fylder meget i folkeskolen, da det er et fag, eleverne møder igennem hele deres skolegang fra børnehaveklasse til niende klasse. Faget indeholder nogle faremomenter, og derfor stilles der særlige krav til bl.a. læreren, rekvisitterne og lokalerne. I dette afsnit vil du kunne læse om det skærpede tilsyn til eleverne, om hvem der har ansvaret for undervisningen og omgivelserne, om indretning af lokaler samt om sikkerheden i faget. I størstedelen af nedenstående vil beskrivelserne være korte sammenskrivninger med en videre henvisning til andet materiale. Det anbefales, at du læser de omtalte links, hvis du vil vide præcist, hvordan formuleringerne, reglerne og vejledningerne er omkring emnerne. Der fokuseres på de vigtigste pointer, og læseren vil således stadig opnå viden og et godt afsæt for god og sikker idrætsundervisning.

Indhold

Ansvar og arbejdsmiljø.....	2
Rolle- og ansvarsfordeling	2
Tilsyn	3
Vejledning om ekskursioner, lejrskoler og skolerejser mv. i folkeskolen	4
Lokalet.....	5
Indretning af lokaler (idrætshal og gymnastiksal).....	5
Omkklædningsrum mv.	5
Svømmehal.....	6
Udendørs idrætsanlæg	6
Redskaber.....	6
Idrætsredskaber, trampolin mv.....	7
Rulleborde.....	7
Førstehjælp.....	7

Ansvar og arbejdsmiljø

I folkeskolen, som på enhver anden arbejdsplads, bør der være en klar rolle- og ansvarsfordeling mellem arbejdsgiver og de ansatte, når der er tale om sikkerhed og arbejdsmiljø. Det er arbejdsgiveren alene, der har det juridiske ansvar, og derfor har han samtidig ansvaret for, at der i fællesskab

samarbejdes for at styrke arbejdsmiljøet og sikkerheden. På arbejdspladser med 10 eller flere ansatte er det et krav, at der oprettes en arbejdsmiljøorganisation, hvilket du kan læse mere om her: [Arbejds miljøorganisationen - samarbejde, organisering, love, AMO](#)

Rolle- og ansvarsfordeling

Arbejdsgiveren - har ansvaret for, at arbejdet planlægges, tilrettelægges og udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt – både fysisk og psykisk. Arbejdsgiveren skal sikre, at der udarbejdes og følges op på en arbejdspladsvurdering (APV), og at medarbejderne får den nødvendige oplæring, instruktion og supervision til at udføre arbejdet forsvarligt.

Lederen - skal sikre, at medarbejderne har de nødvendige rammer, kompetencer og instruktioner til at gennemføre undervisning og aktiviteter forsvarligt – herunder ved brug af redskaber, svømning, udeaktiviteter og aktiviteter med særlige sikkerhedsmæssige eller psykiske belastninger. Lederen har både ret og pligt til at iværksætte nødvendige foranstaltninger for at forebygge ulykker og sundhedsskader.

Arbejds miljørepræsentanten - vælges af medarbejderne og skal deltage aktivt i arbejdsmiljøarbejdet. Arbejds miljørepræsentanten skal medvirke til at forebygge arbejdsmiljøproblemer samt videreformidle viden, råd og medarbejdernes perspektiver til ledelse og kollegaer.

De ansatte - skal medvirke aktivt til at sikre et sikkert og sundt arbejdsmiljø. Medarbejderne skal følge gældende instruktioner og arbejdsmiljøregler samt gøre opmærksom på risici, fejl og mangler, der kan påvirke sikkerhed eller sundhed.

Du kan finde hjemmesider, temaer og forskellige publikationer her: <https://www.godtarbejds miljø.dk/din-arbejdsplads/undervisning/overblik-hjemmesider-temaer-og-publikationer>

Tilsyn

Skolen har pligt til at føre tilsyn med eleverne i undervisningstid, frikvarterer, spise-pauser osv. I Bekendtgørelse nr. 703 af 23.06.14 beskrives det, at tilsynet indtræder 10 minutter før, undervisningen begynder og ophører umiddelbart efter endt undervisning, når eleverne har haft rimelig tid til at forlade skolens område.

Det er kommunalbestyrelsen, der har det overordnede ansvar for, at der føres tilsyn, mens det er skolebestyrelsen, der skal fastsætte principper for tilsyn. Skolens ledelse beslutter, hvordan tilsynet skal udføres, og den enkelte lærer har ansvaret for, at tilsynspligten overholdes. Hvis undervisningen foregår uden for skolen, omfatter

tilsynet også elevernes færdsel mellem skolen og undervisningsstedet, når forholdene kræver det.

Skolens leder har skærpet tilsynspligt, når undervisningen foregår i lokaler eller på steder med særlige risikomomenter, fx idrætslokaler og -anlæg. Desuden har skolen skærpet tilsyn ved ekskursioner, idrætsarrangementer, badning og lign. Du kan læse mere i paragraf 1-11 her: <https://www.retsinformation.dk/eli/la/2025/585>.

Herunder kan du læse om ekskursioner og lejrskoler, som fx idrætsdage eller et stævne over flere dage.

Vejledning om ekskursioner, lejrskoler og skolerejser mv. i folkeskolen

Der skelnes mellem hhv. ekskursioner, lejrskoler og skole-rejser, og nedenfor er en kort beskrivelse af de tre former.

Ekskursioner er undervisningsaktiviteter uden for skolen, som normalt gennemføres inden for samme dag og som en del af den almindelige undervisning. Deltagelse er derfor obligatorisk for eleverne. Kommunen skal betale de nødvendige udgifter til transport, entré og øvrige undervisningsrelaterede aktiviteter. Der kan ikke kræves betaling fra elever eller forældre for deltagelse i ekskursioner, bortset fra eventuelle udgifter til forplejning svarende til et normalt sparet hjemmeforbrug.

Lejrskoler er undervisning over flere dage med mindst én overnatning på en lokalitet uden for skolen. Lejrskolen er en del af undervisningen, og der er som udgangspunkt mødepligt. Skolen kan dog ikke gennemtvinge deltagelse, der ligger ud over undervisningstiden, eksempelvis hvis en elev ikke ønsker at overnatte. For elever, der ikke deltager, fordi det ikke er muligt for dem, skal skolen tilrettelægge anden undervisning.

Kommunen skal betale de nødvendige udgifter til transport, ophold, undervisningsrelaterede aktiviteter og entré. Forældre kan dog opkræves betaling til elevens forplejning svarende til et normalt sparet hjemmeforbrug. Derudover kan forældre og elever frivilligt bidrage til ekstra aktiviteter og oplevelser, som ikke er nødvendige for undervisningen.

Skolerejser er skolebaserede aktiviteter over flere dage med mindst én overnatning, som supplerer undervisningen, men ikke er en integreret del af den daglige undervisning. Deltagelse er derfor frivillig for eleverne. Kommunen skal betale alle udgifter til lærernes deltagelse, mens udgifter til elevernes transport, ophold og aktiviteter helt eller delvist kan finansieres gennem frivillige bidrag, fælles opsparing eller indsamlinger. Forældre kan desuden opkræves betaling til elevens forplejning svarende til et normalt sparet hjemmeforbrug.

Du kan læse mere her: (<https://www.retsinformation.dk/eli/mt/1999/12>)

Lokalet

I BranceArbejds miljøRådets (BAR) branchevejledning til grundskolen "Når klokken ringer" er der fra side 68 beskrevet vejledninger og love for lokalets indretning, belysning osv. i faget idræt. Herunder findes en kort gennemgang af vejledninger og regler, men

det anbefales, at du læser hele kapitlet side 68-74 her: <https://www.godtarbejdsmiljo.dk/arbejdsmiljoearbejdet/arbejdsmiljoeorganisationen-i-byggeprocesser/saerligt-ved-byggeri-af-skoler-og-daginstitutioner/naar-klokken-ringer>

Indretning af lokaler (idrætshal og gymnastiksal)

I dette afsnit gives vejledning i lokalets indretning i forhold til loft, gulv, vægge, belysning (dagslys og el-belysning), opvarmning, ventilation og luftfugtighed samt akustik og luftkvalitet, som der kan læses mere om

her: <https://www.godtarbejdsmiljo.dk/arbejdsmiljoearbejdet/arbejdsmiljoeorganisationen-i-byggeprocesser/saerligt-ved-byggeri-af-skoler-og-daginstitutioner/krav-til-indeklima-i-skoler-og-institutioner>

Omklædningsrum mv.

I dette afsnit er der beskrivelser af forhold vedr. omklædningsrum, baderum, lærerum, redskabsrum samt særlige faciliteter til styrketræning. I forhold til redskabsrum

er der vejledning om, at det er placeret i tilknytning til hallen eller salen, og at der ikke er niveauforskelle på gulvene. På den måde kan redskaber transporteres på vogne.

Svømmehal

Selvom svømmehallen som oftest ikke er en del af skolen, er det stadig skolens ansvar, at forholdene for ansatte og elever er i orden. Det gælder bl.a. indeklimaet,

vandets temperatur, klorindhold, rummets indretning samt forhold omkring livredning, bassinprøve og tilsyn.

Udendørs idrætsanlæg

Nogle skoler har egne udendørs idrætsfaciliteter, mens andre skoler låner sig frem. Ligesom ved svømmehallen er det skolens ansvar, at arbejdsforholdene er i orden for lærere og elever. Samtidig er det vigtigt, at sikkerheden er i orden med hensyn til

underlag og belægning. Ved oprettelse af forhindringsbaner og kondibaner er det vigtigt med en grundig risikovurdering, der skal sikre, at forhindringer både er spændende og sikre at bruge.

Redskaber

Dette afsnit indeholder vejledning omkring sikkerhedseftersyn, og det anbefales, at skolen hvert år får deres redskaber gennemset og kontrolleret. Mange leverandører tilbyder årlige eftersyn. Derudover er det arbejdsgiverens ansvar, at de ansatte har fået en grundig instruktion i brugen af redskaber. Ved nogle udendørs idrætter kræves

særlige risikovurderinger, hvilket bl.a. gælder kastediscipliner, tri- og duathlon, klatring, rapelling, kajak, kano, roning og andre former for sejlads. Der bør i planlægningsfasen undersøges, hvilke risici der er forbundet med den pågældende idræt, samt hvilke krav der stilles til underviseruddannelse og sikkerhedsforanstaltninger.

Idrætsredskaber, trampolin mv.

Som idrætslærer skal du være opmærksom på løft og håndtering af tunge redskaber som madrasser, plint, trampoliner, håndbold- og fodboldmål. Nyere redskaber har ofte monteret hjul, som letter arbejdet, og det kan være en fordel at bruge hjælpemidler, når de tunge redskaber skal flyttes. Du kan læse mere om brugen af trampoliner i skolen i "Redskabsgymnastik".

Det er ligeledes vigtigt at vurdere ulykkesrisikoen ved håndtering af redskaber. Som idrætslærer skal du være opmærksom på, at eleverne faktisk er omfattet af

arbejds miljølovens udvidede område, når det drejer sig om arbejdsfunktioner, der ikke sker i selve undervisningssituationen som ved flytning af redskaber. Det betyder i praksis, at elever i videst muligt omfang skal undgå at løfte genstande, der vejer mere end 12 kg.

Tunge sammenrullede måtter og store madrasser skal kunne fastgøres til væggen og altid transporteres med tekniske hjælpemidler. Minitrampoliner skal kunne opbevares aflåst.

Rulleborde

For at undgå tunge løft bør der anvendes rulle vogne, monteres hjul på ældre redskaber og vælges redskaber, der er mindre belastende at håndtere. Tungt udstyr må ikke transporteres løst på rulleborde, men skal

være fastspændt eller monteret på transportrammer med hjul. Tyngdepunktet skal være så lavt som muligt for at mindske risikoen for væltning og personskader.

Førstehjælp

Der bør være førstehjælpsudstyr i lokalet, og underviseren bør være uddannet i brugen heraf.